

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Koncem loňského roku byl dokončen projekt rekonstrukce Horního a Václavského náměstí a ulic Vlčova a Přemyslovců v historickém jádru města Znojma, jehož součástí byla i obnova venkovního osvětlení. Historické jádro je vedle kláštera v Louce a kostela sv. Hipolyta jedním ze základních historických sídelních celků, které určily půdorys sídelního útvaru města i jeho hmotovou strukturu. Výnosem bývalého ministerstva kultury ČSR (21. 12. 1987) bylo historické jádro Znojma prohlášeno městskou památkovou rezervací. Historické jádro je hlavním městským prostorem s maximální atraktivitou a polaritou funkcí.

Architektonický koncept

Základní osnovu města Znojma tvoří dvě prostorové osy historického jádra. První osa ve směru sever – jih prochází náměstím Svobody, Divišovým nám., Horním nám., náměstím T. G. Masaryka a náměstím Republiky. Na druhé ose ve směru západ – východ leží Komenského, Horní a Václavské náměstí a ulice Přemyslovců.

Řešený prostor se nachází v centrální části města Znojma na průsečíku výše zmíněných os a skládá se ze tří jedinečných prostorů definovaných v raném středověku. Horní náměstí bylo v té době hlavním náměstím Znojma a stejně jako Václavské náměstí a prostor před dnešním pivovarem na ulici Přemyslovců mělo nejen funkci tržní, ale především shromažďovací a reprezentační (obr. 1). Horní a Václavské náměstí a ulice Přemyslovců s prostranstvím před pivovarem jsou řetězcem sounáležitých prostorů s osobitým a jedinečným rytmem a spádem. Jsou sobě navzájem jakýmsi městskými „pokoji a předpokoji“, a to v obou směrech pohybu.

Z řešených prostorů byl především stav Horního náměstí před rekonstrukcí svědectvím pohrdání historií místa. Bezbřehý počet parkovacích míst beze zbytku vytlačil funkci shromažďovací i reprezentační. Jako celek, spolu se zatravněnou plochou s vodním prvkem - betonovou skruží, byl spíše než náměstím jeho karikaturou. Ne náměstím, ale dopravním prostorem - kruhovým objezdem s parkovišti. Architektonický návrh si vzal za cíl narovnat pokřivené vztahy v řešeném prostoru, nalézt přirozenou rovnováhu funkcí a nalézt stav, kdy chodci a automobily budou v přirozené rovnováze. Rovnocennost, vzájemné míšení chodců a dopravy v novém řádu uchovává rozměr prostorného a živým ruchem naplněného místa.

Cílem návrhu bylo rovněž podpořit turistický ruch. Město Znojmo má skutečně co nabídnout, a to nikoliv „naservírováním“ obecně známých historických artefaktů, ale obrazem mladého a sebevědomého města, kdy vedle staletími ověřených hodnot nechá vzniknout současnou architekturu, která se neskrývá za schematicus minulých dob, bezpohlavně oprašující obraz města z období počátku 20. století, například instalací podbíživých litinových replik městského mobiliáře, plynových lamp apod. Právě z momentů vzájemné úcty historického i současného vzniká ona tolik turisty vyhledávaná delikátní energie, která generuje vzájemnou úctu mezi profesemi i lidmi jako takovými.

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Obr. 1 Historická podoba Horního náměstí ve Znojmě

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Koncept osvětlení

Koncept osvětlení byl definován v návaznosti na koncept architektonický. Osvětlení nebo také osvětlovací soustava, ovlivňuje vizuální vjem prostoru nejen ve večerních a nočních hodinách, ale také v průběhu dne. Zatímco v noci utváří prostřednictvím umělých zdrojů světla komplexní vizuální vjem prostoru a noční atmosféru místa, v denní době se uplatňuje svými rozměry, hmotou, barevnou úpravou i dispozičním uspořádáním.

Původní osvětlovací soustava, jejíž návrh zjevně nezohledňoval okolní prostředí a byl podřízen pouze technickým normám, velmi razantně a necitlivě zasáhla svým dispozičním uspořádáním i hmotou do vjemu historického prostoru a její prvky se rušivě uplatňovaly ve významných průhledech městem (obr. 2).

Z pohledu denní situace byla snaha navrhnout novou osvětlovací soustavu tak, aby její vizuální uplatnění bylo minimální. Osvětlovací soustava by měla splynout se svým okolím a neměla by se výrazně uplatňovat v důležitých pohledových směrech (obr. 3).

Při definování koncepce umělého osvětlení řešených prostorů v nočních hodinách nebylo třeba vytvářet umělou scénografickou kulisu. Řešení nabídlo rozsah zadání a zvolená architektonická koncepce, gradace prostorů - velký, malý, lineární. Prostor živý, rušný a tichý, meditativní. V případě Horního náměstí bylo záměrem celý prostor sjednotit a podpořit jeho monumentalitu a zároveň civilnost. Důraz byl kladen na obvod náměstí a na částečně osvětlené fasády bez záměrných světelných akcentů, které vymezují obvod náměstí. Směrem do středu a také k Václavskému náměstí bude úroveň osvětlení klesat tak, aby byl zajištěn plynulý přechod do prostoru jiného charakteru.

U Václavského náměstí je podpořen jeho komorní a meditativní charakter. Jeho prostorové těžiště je, na rozdíl od Horního náměstí, situováno do středu s nasvětlenou kašnou se sochou sv. Václava. Osvětlení ulice Přemyslovců je rytmizováno protilehlým stromořadím v čistém lineárním uspořádání a je zakončeno zídka s integrovaným svítidlem, která uzavírá prostor ulice směrem do Gránického údolí. Světelný akcent vytvořený nasvětlením stromů zespoda ve střední části ulice upozorňuje na přístup k národní kulturní památce, rotundě Panny Marie a sv. Kateřiny.

Obr. 2 Osvětlovací soustava na Horním náměstí před rekonstrukcí | Obr. 3 Splynutí nové osvětlovací soustavy s okolním prostředím, Horní náměstí

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Návrh osvětlení

Ve večerních a nočních hodinách veřejné osvětlení primárně slouží k vytvoření světelných podmínek, které přispívají k větší bezpečnosti silničního provozu, pohybu chodců i k lepší orientaci návštěvníků města. Velmi významná je také jeho role výtvarná, která je součástí architektonické koncepce, podporuje její vyznění a interpretaci a navozuje žádanou noční atmosféru.

Na základě koncepce osvětlení a funkčního zařazení byly pro jednotlivé prostory navrženy následující průměrné hladiny osvětlenosti: Horní náměstí 10 lx, Václavské náměstí 5 lx, ulice Přemyslovců 5 lx. Vzhledem k tomu, že jedním z hlavních uživatelů veřejných prostorů jsou v tomto případě také chodci, je důležité nejen množství světla, ale také barevný tón světla, specifikovaný teplotou chromatičnosti a vjem barev. V rámci projektu byly použity halogenidové výbojky s náhradní teplotou chromatičnosti $T_{cn} = 3000 \text{ K}$ a indexem podání barev $R_a = 80$.

Pro dosažení světelného účinku uvedeného v konceptu osvětlení je prostor Horního náměstí osvětlen soustavou umístěnou na stožárech s výškou 7 m (obr. 4). Tato instalační výška umožňuje dostatečně osvětlit obvod náměstí i přilehlé fasády do úrovně prvního nadzemního podlaží a zároveň neosvětluje vyšší podlaží budov. Tím je eliminováno přímé světlo dopadající okny do vnitřních prostorů přilehlých budov.

Václavské náměstí s intimnějším charakterem je osvětleno z nižších stožárů výšky 5 m, které jsou rozmístěny ve středech stran sférického trojúhelníku (obr. 5). Těžiště náměstí, které tvoří kašna se sochou sv. Václava je nasvětlena čtveřicí svítidel (BBB 450, Philips) umístěných ve dně kašny. Její spodní část je osvětlená čtveřicí zápusťných svítidel (LEDplus, iGuzzini). V ulici Přemyslovců je výška stožáru snížena až na úroveň 4 m (obr. 6). Pro osvětlení historického jádra Znojma jsou použita svítidla CityWoody (iGuzzini) pro halogenidové výbojky (obr. 7). Horní náměstí je osvětleno svítidly s výbojkami 150 W, Václavské náměstí a ulice Přemyslovců jsou osvětleny svítidly s výbojkami 35W.

V rámci návrhu osvětlení byla zohledněna, také energetická náročnost i otázky spojené s rušivými vlivy umělého venkovního osvětlení na okolní prostředí. Ve srovnání s původní osvětlovací soustavou klesl instalovaný příkon veřejného osvětlení v řešených prostorech o 50% z původních 5,5 kW na 2,8 kW.

Obr. 4 Horní náměstí po rekonstrukci | Obr. 5 Václavské náměstí po rekonstrukci

Venkovní osvětlení historického středu Znojma

Základní údaje

Investor:	MěÚ Znojmo, Obroková 12, Znojmo
Realizace:	VHS plus s.r.o., Znojmo
Architekt:	ing. arch. L. Grym, ing. arch. J. Škrabal, P.A.W.
Projekt elektroinstalace:	ing. V. Jiřík, A – projekt s.r.o.
Návrh osvětlení:	ing. P. Žák, Etna s.r.o., ing. arch. L. Grym, P.A.W.
Dodavatel osvětlení:	Etna s.r.o.
Svítilna VO:	CityWoody (iGuzzini)
Fotografie:	Petr Janžura

- [1] *Souhrnná zpráva k projektu, P.A.W., Brno, 2007*
[2] *Územní plán města Znojma a obcí Dobšice, Kuchařovice, Nový Šaldorf - Sedlešovice a Suchohrdly, 2000*

etna
iGuzzini

zastoupení iGuzzini pro Českou republiku
ETNA s.r.o., Mečislavova 2/307, 140 00 Praha 4
tel: 257320595, fax: 257310604
topinkova@etna.cz, www.etna.cz